

1 477 fackliga ledare hotas av 20 års fängelse

Rättegången mot den turkiska landsorganisationen DISK, där 1 477 fackliga förtroendevalda åtalas med upp till 20 års fängelsestraff, är inne på sitt sjätte år.

– Rättegången är ett hårt och ett groteskt angrepp mot hela den fackliga världsrörelsen, säger Mehmet Karaca, ordförande i det turkiska metallindustriarbetareförbundet Madin-Is samt styrelsemedlem i DISK.

Karaca lever idag i exil i Paris sedan militärkuppen i september 1980. Ett 30-tal fackliga ledare lever i exil i olika västeuropeiska länder. De har på ett olagligt sätt frångått sina turkiska medborgarskap av den nuvarande regimen.

Dagen efter militärkuppen arresterades hundratals fackligt aktiva i Turkiet, bland dem DISK-ordföranden Abdullah Bastürk. I juni 1981 inledes en makaber militärrättegång. Åklagaren krävde dödsstraff för 51 av DISKs ledare. Senare

utökades de åtalades antal i rättegången och kravet på dödsstraff kom att omfatta 78. Tack vare massiva fackliga och politiska protester världen över frigavs DISK-ledarna i augusti 1984 efter fyra år i fängenskap. Rättegången fortgår alltjämt, med kraven på dödsstraff omvandlade till högst 20 års fängelse.

Livstidsförbud

Mehmet Karaca: – Våra kamrater befinner sig på fri fot, men det finns inga garantier för att de inte fängslas när rättegången avslutas. De flesta är märkta av de inhumana fängelseförhållandena och tortyren. Många av dem saknar arbete. Det finns en stor risk att de förbjuds att verka fackligt för all framtid.

– En fackligt förtroendevald, som får en fällande dom på minst 6 månaders fängelse, beläggs med ett livstidsförbud att verka fackligt enligt den fackföreningslag som införts av militärregimen.

– Även våra fackliga organisationers existens är hotad, säger Karaca. DISK-rättegången omfattar också 29 av dess medlemsorganisationer. Militäråklagaren kräver att DISK och dess medlemsorganisationer ska förbjudas och deras tillgångar konfiskeras av staten.

Minimilönen netto för en turkisk arbetare är ca 270 svenska kronor. Under det senaste året ökade priserna med 40 procent. Löneökningarna stannade vid 25 procent. Förra året nådde inflationen 40 procent. Utlandsskulden har fördubblats under de senaste 6 åren och blivit 26 miljarder dollar.

Stöd av militär

– Dagens situation kan beskrivas som ett helvete för löntagarna och ett paradiset för storfinansen, säger Karaca. Den nuvarande premiärministern, Turgut Özal, arkitekten bakom den förda ekonomiska politiken, är välkänd bland Turkiets metallarbetare. Några år före militärkuppen var han ordförande i metallindustriarbetargivarnas förbund, MESS. Vi har besegrat honom otaliga gånger vid förhandlingsbordet. Men Özal med stöd av militären har idag fria händer att lägga bördorna helt och hållet på löntagarnas axlar.

I september i år genomfördes fyllnadsval i 10 valkretsar, Özals militärstödda fosterlandsparti fick bara 32 procent av rösterna, trots att han kunde mobilisera hela statsapparaten för sin valpropaganda. 62 procent av rösterna delades bland de oppositionella partierna som bildades ef-

Bertil Andersson förlorade sitt ena öga vid en olycka i ett gjuteri i Klevs-hult i fjol. Men han vägras ersättning. Gjuteriets försäkringsbolag tänker inte betala ut något skadestånd.

Bertil Andersson var på besök i gjuteriet som ägs av en god vän till honom. Vännen behövde hjälp och Andersson var där för att titta på jobbet.

Ågaren gick runt med Andersson och berättade

Metallarbetaren 33-34 1986.

Vy chans att få ut pengar

Det går att få lönegaranti i Sverige – även om man är anställd i ett utländskt bolag. Det framgår av en dom i hovrätten i Sundsvall.

De 47 anställda på Scancarro AB betyder även att kronofogden r upp deras fall på nytt. Tidigare har hovrätten i almö sagt nej till de anälldas krav.

I Metallarbetaren den 1 augusti berättade vi om Scancarro-fallet. Fast å år gått sedan bolaget gick i konkurs har de anällda inte fått ut några pengar från lönegarantin. Det finska företaget Scancarro OY utförde ållning och blåstring på tankar som låg inne för paration vid Götaveren i Göteborg hösten 84. De 47 arbetarna var ställda i Scancarro OYs svenska dotterbolag Scancarro AB – trodde

När Scancarro AB gick i konkurs gick de till kronofogden med sina lönegaranter. Kronofogden sa nej till kraven. Han ansåg att lönegarantin varit anställd i det finska moderbolaget Scancarro OY och (konkurs) och därmed kunde inte bli någon ersättning enligt svensk lönegaranti.

Verklagat
Metall överklagade be-

slutet för en av sina medlemmar. En rad skäl talade för att han skulle betraktas som anställd i det svenska bolaget, ansåg Metall. Men i somras förlorade Metall målet i hovrätten, som är högsta instans.

Den 28 augusti avgjordes ett annat lönegaranti-mål i Sundsvalls hovrätt. Hovrätten gav de 47 anställda i det konkursdrabbade finska rederiet Folkline rätt till svensk lönegaranti.

Detta prejudikat öppnade en ny möjlighet för de 47 före detta Scancarro-anställda. Metalljuristen Gunnar Söderholm och LO-juristen P-O Ekeberg har nu begärt att kronofogden i Kristianstad skall ta upp frågan på nytt.

Men den här gången begär man att de anställda skall få ut lönegaranti i egenskap av före detta anställda i det finska bolaget Scancarro OY – en fråga som aldrig varit uppe tidigare.

– Vi ser det som principiellt möjligt att pröva utbetalning enligt lönegarantin, säger Rune Edénfur, kronofogde i Kristianstad.

Det betyder att de 47 anställda kommer att få sina pengar om de uppfyller vissa villkor. Bland annat skall de vara bosatta i Sverige.

– Vi kommer att pröva varje fall individuellt och gå igenom beloppen. Det

betyder att handläggningen kommer att dra ut på tiden för en del, konstaterar Rune Edénfur.

Metalls jurist Gunnar Söderholm säger:

– Om det här leder till att vår medlem får sina pengar är det utomordentligt. Det visar att man lägger vikt vid den sociala skyddsfunktionen hos lönegarantilagerna.

Skriftligt

Gunnar Söderholm menar att Sundsvallsdomen är i den kommande lönegarantilagens anda. I förslaget till ny lönegarantilag försöker man tappa till hålen i den gamla lagen. När det gäller löne-

– De flesta av de åtalade är märkta av tiden i fängelse och tortyren, säger Mehmet Karaca, turkisk metallordförande. Rättegången mot de fackligt förtroendevalda är inne på sjätte året.

Foto: TAYFUN TUNCELLI

ter parodivalet 1983, då endast tre militärstödda partier tilläts att delta.

Karaca har svårt att förstå hur vissa politiska kretsar i Europa kan beskriva dagens regim i Turkiet som demokratisk.

– Jag har mött några inflytelserika europeiska

politiker som säger att man numera inte kan se militära pansarbilar i gatuhörnen som man gjorde i början av kuppen. Detta tolkas som ett stort framsteg i demokratisk riktning. Men antalet pansarbilar i gatubilden kan inte utgöra ett relevant mätinstrument för att bedöma

demokratin trovärdighet.

– Jag skulle vilja fråga de svenska arbetarna och fackföreningarna: skulle ni kalla detta för en demokratisk regim? avslutar Karaca.

OSMAN IKIZ
REFIK SENER

Miste öga – får ingen ersättning?

om jobbet, hur det skulle utföras och att skyddsvisar skulle användas. När ägaren lämnade lokalen för att uträtta några ärenden skulle Bertil hjälpa en anställd med att fylla några formar med het aluminiummassa.

Kokillerna var kalla och fuktiga då de inte hade använts på ett par dagar. Plötsligt stänkte den heta massan upp från kokillerna och träffade Bertil Anderssons vänstra öga. Han hade inget visir på

sig.

– Nej, jag glömde helt enkelt bort det, jag var så uppe i att hjälpa den andre killen, berättar Bertil Andersson.

Hade Bertil Andersson varit anställd och företaget anslutet till TFA, trygghetsförsäkringen vid arbetsskada, då hade alla ersättningsproblem varit ur världen. Då hade Andersson fått pengar. Men gjuteriet är inte anslutet till TFA – och Andersson var inte anställd.

Stämmer vännen

Nu tvingas Bertil Andersson stämma sin vän gjuteriägaren inför tingsrätten för att få ut någon ersättning. Advokat Carl-Erik Nilsson, Värnamo, företräder den skadade.

– Företaget bedriver farlig verksamhet och därför råder strikt skadeståndsansvar. Det är företagarens sak att se till att produktionen drivs utan fara för vare sig anställda eller besökande.

– Företaget har brutit

i tillsynen och inte vidtagit skyddsåtgärder mot olycksfall. Därför rör det sig här också om försumelse och oaktsamhet från företagets sida.

Gjuteriets försäkringsbolag Allmänna Brand är av annan uppfattning.

– Man kan inte lasta företaget för att den skadade självsvåldigt går in och hjälper till vid gjutningen, säger skadechef Per Erik Dahlgren på försäkringsbolagets Jönköpingskontor.

– Huruvida processerna betraktas som farliga är vi mycket tveksamma till. Det ligger på advokatens lott att försöka bevisa det.

Bertil Andersson arbetar idag på ett annat gjuteri. Han vill understryka att han inte är besviken på sin gamle kollega.

– Nej, vi är fortfarande bästa vänner och han överens med mig att jobba ska få ersättning.

HARALD GAT

BOLIVIA

Patienter i strejk

□ Strejker bland läkare och sjuksköterskor har alla hört talas om eller själva upplevt, inte minst i Sverige den senaste tiden. Men vem känner till patientstrejker?

I Bolivia stoppade nyligen kravallustrustad polis en protestmarsch med hundratals inlagda patienter vid de statliga sjukhusen. Patienterna hade

samlats från flera sjukhus för att protestera mot de praktiskt taget obefintliga värden sedan 5 000 läkare strejkat för höga löner i över en vecka. Situationen förvärrades när även akutsjukvårddrabbades och sedan apotekare och privatsjukvårdens läkare gått ut i strejk.

SYDAFRIKA

Strejkbrytare på GM

□ Över 800 strejkbrytare har satts in för att klara produktionen vid General Motors fabrik i den sydafrikanska staden Port Elizabeth. Sedan ett par veckor tillbaka strejkar 2 000 arbetare vid GM för kraven på ekono-

misk kompensation när fabriken läggs ned. GM har beslutat lägga ner produktion i Sydafrika.

Arbetarna kräver en gångsvederlag och rätt pension. Sedan strejken inleddes har över 500 arbetare avskedats.

OSKARSHAMN

Uppsägning hotar 20

□ Uppsägning hotar ett 20-tal anställda på Skandinaviska Multilayer i Oskarshamn. Företaget som tillverkar mönsterkort åt i första hand elektronikindustrin har haft dålig ordergång sista tiden. Samtidigt har man investerat i nya maskiner för 15

miljoner kronor. – Företaget är i aktpenningnöd och vi måste gå ut och ragga nya investeringar. Annars kan lagorna bli ännu värre, tror Torbjörn Giotas, klubbordförande.

Skandinaviska Multilayer har 130 anställda.

HÄLLEFORS

Mc-VM nästa år

□ Hällefors blir värd för nästa års VM i motorcykel.

– Det känns härligt efter så många år som vi har kämpat för att få VM-tävlingarna, säger Leif Heru från Hällefors motorklubb.

Hällefors motorklubb har hela 325 medlemmar och mer än 90 procent medlemskåren är medlemmar.

130 deltagare från hela världen kommer den 1-4 september 1987 att tävla.